

vállaljuk a baloldalt — csupán egyik alkotó része.) E különszám több írása inkább irodalomszociológiai közelítésű, vagyis bevallottan az „ecclesia pressa” irodalmát és irodalmi életét a maga külön-egységében kívánja nyomon követni — és ezzel ugyancsak figyelemreméltó feladatot vállal. Irodalomtörténetírásunk és mai irodalmunk viszont, úgy tűnik, abból nyer többet, ami a Méliusztól sürgetett stíluselemzés és totalitás-igény szemmel tartásával valósul meg — főképpen a „Nagy István műhelyében” fejezet vallomásaiban, cikkeiben. E választás bizonyára a legjobb volt, hiszen Nagy István életműve — amellett, hogy az „ecclesia pressa” hűségese, példaadó szolgálatosa — elidegeníthetetlen, kiemelkedő része az egésznek is, időszzerűsége nem múlt el az idők és társadalmi feladatok változásával. Természetesen Nagy István életműve sem menthető fel a „stíluskritika” alól, ám műveinek jelentős hányada az irodalomtörténet mérlegén is súlyosnak találtatik. S ami talán ennél is többet mond: a fiatalabb, művészetfelfogásban tőle nemegyszer messze távolodott íróársak ugyancsak felnéznek rá, a „mérges fölvilágosító”-ra, a konok emberre (Bajor Andor: „Zord nyíltságát, savonarolás szigorúságát sokszor égette meg a jelen. Nem hiszem, hogy a jövő árthatna neki”); és a következőket, a „jogfolytonosságot biztosító” művészre (Páskándi), a Külváros, az Oltyánok unokái, a Réz Mihályék kóstolója, A szomszédság nevében írójára. A Bálint Tibor adta jellemzés mindennél többet mond: „Ha rávinné a lélek, hogy valamely külvárosi negyedben anyagraktárt nyisson, hatalmas táblát feszíthetne ki a kapu fölé ezzel a cégérrel: TAPASZTALATOK ATADÁSA NAGYBAN ÉS KICSIBEN. AZ ÉLET TARTOZÉKAI VAGONTÉTELEKBEN IS. KEZDŐ ÉS LASSAN HALADÓ PRÓZAIÁRÓK SZÁMÁRA ÉPÍTKEZÉSI ANYAGOK, TERVRAJZOK, TÁMPILLÉREK, TÖRNETETLEN FÉMGERINCEK, ELVEK, SZILÁRD MEGGYÖZŐDÉSEK, VALAMINT MÁS NÉLKÜLÖZHETETLEN SEGÉDESZKÖZÖK!”

Végül iktassunk ide még egy idézetet, ez utóbbiakkal szoros összefüggésben, Gáll Ernő cikkéből: „A társadalomkutató erkölcsi arculatát és felelősségét alapvetően ama készsége és képessége határozza meg, hogy kritikailag újra és újra elemezze a nevelés, a körülmények kialakította értékeit és szerepeit. A nevelő hatása pedig attól függ, milyen meggyőző erővel tudja — saját példáját bevetve — elfogadtatni tanítványával azt, hogy a világ megváltoztatása elválaszthatatlan önmagunk megváltoztatásától.”

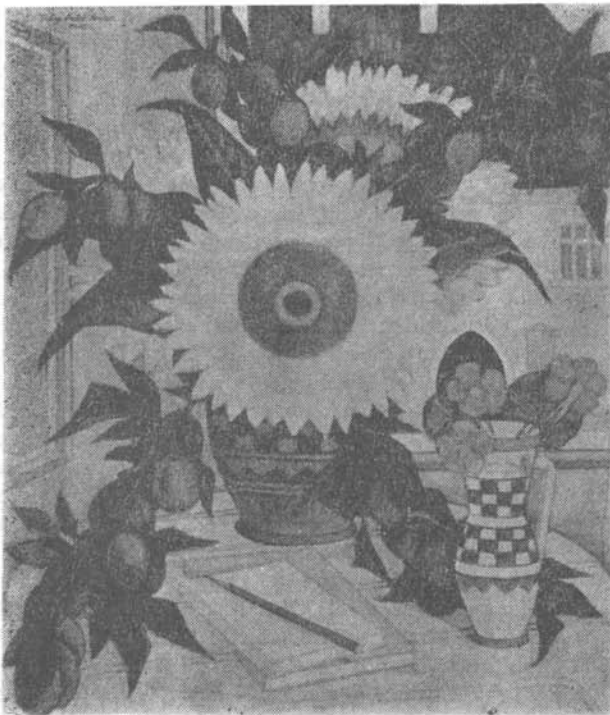
Gondolom, íróra és irodalomtörténészre is érvényes ez.

Kántor Lajos

...és hazavárja a képeit

Kedves Andorka!

Nemrégiben kissé elszomorítottál. A legszebb, legdúsabb fényű nyári hónapokban csaknem hat hétig nyomtad az ágyat, s munkára képtelen sóvárgással nézted a szűkös és sötét szobácskádba beözönlő napsugarat, amely még kancsót és ecseteid fémfoglatának megcsillogtatásával sem bírt állványhoz csalogatni. Hiába is titkoltad-takartad, az annak idején megmentett

Fülöp Antal Andor:
Napraforgó szilvaággal
(1972)

félszemed tekintete is elárulta, mennyire fáj, hogy emiatt nem jöhetsz velünk Marosvásárhelyre megnézni a két Nagy (Nagy István és Nagy Imre) Mester gyűjteményes kiállítását.

Aztán — hála legnagyobb mecénásod: drága húgod (aki a hamis ítékezés nehéz éveiben is megosztotta veled a falatot) gondoskodásának — egy szép napon mégiscsak talpra álltál, és hozzánk is elhoztad segítő biztatásod, mintegy folytatásául annak, amit Szolnay mestertől kaptam, évtizedekkel ezelőtt.

Es lám — miként a mondabeli hegy is eljövendett egykor Mohamedhez —, az Imre bácsi kiállítása is utánad jött Kolozsvárra, hogy megörvendtessen. Igen ám, de ennek a pompázatos életműnek a hatása csakhamar felbolygatta örök (és túlzott) szerénységedet, s azt mondottad: „Úgy érzem, hogy amit én csináltam, az semmi ehhez képest.“

Nos, drága barátocskám, tudd meg, az önbecsülést illetően ezúttal is szűkre szabtdad a mércét, ezt még talán maga Imre bácsi is pusztá meghatódottságnak tekintené. Ez újból csak azt tanúsítja, hogy valamikor nagyon megsebezhettek a lelked, nagyon összetörték az önbizalmad, melynek romboló hatását, úgy látszik, még a Kolozsváron, Nagyváradon és Marosvásárhelyen megrendezett gyűjteményes kiállításaid hatalmas sikere sem tudta teljesen kitorölni a lelkedből. Pedig már régen eljött az ideje, hogy megszabadulj az efféle, szinte Van Gogh-i önmarcangolástól, s miután képeid a Szolnay- és Marchini-művek családi, rokon körében a legnagyobb erdélyi múzeumokban is felragyogtak, hidd el már végre, hogy igenis egyéni, új és nagy érték az, amivel népedet és hazádat megajándékoztad.

A házi „dossziéd“-ban összegyűlt kiállítási beszámolóik, elismerő méltatások és tanulmányok aláíróinak sokasága: neves írók, művészek, kritikusok, művészettörténészek mindent megírtak már festészetéről, helyéről művésztünk kincsestárában. Számosan közülük végre felismerték és hangsúlyozták, hogy alkotásaid nem csupán a tüzesen izzó-ragyógó világos színek és fények sárgákba ágyazott finom vetületei, hanem elsősorban az emberi lelkiület meg-nemesítésének szuggesztív hatású költeményei. Művésztársaid és kritikusaik közül ma már senki sem ért egyet azokkal a kevesekkel, akik valaha csupán „szelíd csendéletfestőnek“ kategorizáltak. Szentigaz, te valóban nagyon szelíd ember vagy, tele jóssággal, bizalommal, de az is igaz, hogy férfias tudatosság-gal szerkesztetted képeidet, elmélyült meditációval, és — költői értelemben véve — szinte apostoli elhivatottsággal. Csendéleteiddel is humanizmust hirdetsz — saját hasonlatosságodra akarván átformálni embertársaidat. Műveid kialakításának láttán, nem kis meghatódottsággal ismertem fel ecsetvonásaid nemesítő szándékait, azt a törekvést, hogy még a vásznaidon szimbólummá komponált erdélyi népművészeti motívumok, tárgyak és virágcsokokok szépségével is emberséget, szeretetet és megbékélést hirdetsz. Hát még a figurális kompozícióid, női arcképeid — mi humánusot sugároznak a néző felé! Az Iréne- és Antónia-portrék sokkal többet fejeznek ki, mint egy-egy személy hasonlatosságát, ezekbe az arcképekbe belesűrítetted minden nő szépségét és minden ember pozitív erkölcsi tulajdonságait. Ezek az arcképek úgy néznek ránk a falakról, mint valami ókori istennők, s valamennyiük arra int: emberek, legyetek olyan jók, olyan széplelkűek, olyan fenségesek, mint amilyenek mi vagyunk!

Es immár nemcsak mi halljuk ezt a hangot, immár nemcsak hazai viszonylatban hat illetén Fülöp Antal Andor festészete, hanem — amint gyűjteményes kiállításod megnyitó beszédében és katalógusod előszavában Szabó T. Attila professzor is hangsúlyozta — immár „határok felettien“ is, európai szinten is felfigyelhetek az emberek erre a hangra. Vagy talán a párizsi kiállítás az semmiség? Hisz épp a múltkorában mutattad meg azt a francia nyelvű levelet, amelyben egy híres párizsi műkereskedő arra kér: közöld vele a Függetlenség Szalonjában kiállított műveid árát, és add el neki az egyik képedet. (És te nemet mondtál, mert nem hagyod idegenben — hazavárod a képeid.) Akárhogy is szerénykedsz, ez csakugyan „határok felettien“ elismerés.

Hatvanöt éves születési évfordulód alkalmából — amelyet, örökifjú voltodra, képességeidre gondolva, mi csupán anyakönyvi formáságnak tekintünk — a magam részéről még csak annyit szeretnék bevallani, hogy amiként eleddig, már nemcsak szívesen, hanem ezután már szinte büszkeséggel járok majd el hozzád, továbbra is, vásznat feszíteni, „kihúzni“, újjávarázsolni megkopott, kedvenc ecseteidet.

Szeretettel köszönt:

Balázs Péter